

Hermán M. János*
Zwolle

A Györgyfalvi Menekültek Közművelődési Egyesülete Csekefalvi Tamás Béláné feljegyzései Forrásközlés

Idős Hermán János lelkész könyvtári hagyatékából 2017-ben került elő egy beszámoló a györgyfalviak második bécsi döntést követő helyzetéről. A menekülteket felkaroló tevékenység rejtegetett dokumentumának közlését nemcsak azon szubjektív ok miatt tartom fontosnak, hogy édesapám, idős Hermán János györgyfalvi lelképásztor volt 1945 és 1950 között,¹ hanem főleg azért, mert az abban olvasható adatok beszédesen tanúskodnak Györgyfalva népének megpróbáltatásairól, túlélési küzdelméről és arról, ahogyan az otthon maradtokról és a nyomorúságba esett személyek felől gondoskodtak Kolozsváron vagy a fronton.

A menekültekkel való foglalkozás feljegyzése Csekefalvi Tamás Béláné² érdeme. Az általa alapított egyesület tisztikarának címtárát viszont másvalaki

* Dr. Hermán M. János református lelképásztor (Kolozsvár, 1948) a kolozsvári Egyetemi Fokú Egységes Protestáns Teológiai Intézetben szerzett első lelkészképesítői oklevelet (1966–1970), és doktorjelöltként végzett tanulmányokat ugyanebben az intézetben (1970–1971), Bukarestben (1971–1973), majd 1980–1981-ben három szemesztert töltött az amszterdami Vrije Universiteit ösztöndíjasaként. Doktori címet a Károli Gáspár Református Teológiai Akadémián szerzett egyháztörténelemből (1992). Kutatási területei a következők: erdélyi diákperegrináció a hollandiai egyetemeken (17–18. század); a moldvai reformáció; Bethlen Miklós teológiai gondolkodása; Johannes Honterus; a Váradi Biblia története; Abraham Kuyper és a neokálvínizmus hatása Magyarországon.

¹ Id. Hermán János (Magyarremete, 1919. szept. 29. – Nagysármás, 1999. dec. 19.) 1945. nov. 25-től volt lelképásztor Györgyfalván. Ezen a napon iktatta be dr. Imre Lajos teológiai professzor. Innen hívták meg Nagysármásra 1950. dec. 28-án. Eltávozásához hozzájárult az 1948. márc. 21-ei letartóztatása. Kolozsváron szabadult 1948. ápr. 14-én a rendőrség börtönéből. Ld. Id. Hermán János: Fogságom története (1–4). In: *Erdélyi Figyelő*, IV. (1992/1), 14; (1992/2), 16; (1992/3), 4–5; (1992/4–5), 13.

² Csekefalvi Tamás Béláné, született Millig Anna a *Kimutatás* adatai szerint 1892-ben született feltehetőleg Budapesten, ahol édesapjának, Millig Ádámnak háza is volt. Édesanyja neve Sereghy Etelka. Valószínűleg 1910-ben kötött házasságot Csekefalvi Tamás Béla okleveles mérnökkel, műegyetemi tanárral. „– Csekefalvi Tamás Béla oki. mérnök műegyetemi tanár eljegyezte Millig Ádám, a Schopper czég főkönyvelője s neje Sereghy Etelka leányát, Annuskát. A menyasszony unokahúga Unger Gusztáv kir. kúriai bírónak.” Ld. Csekefalvi Tamás Béla. In: *Heti Szemle*, XIX. (1910/2.), 3. (Hymen rovat). https://library.hungaricana.hu/hu/view/Heti_Szemle_1910/?pg=10&layout=s (2017. dec. 6.).

készítette, mert az abban látható elírások, illetve javítások arra mutatnak, hogy a névsor nem az elnök műve.

Csekefalvi Tamás Béláné életének és nagyszonyi szolgálatának a részletei számomra jelenleg ismeretlenek,³ jöllehet az általa tanúsított példaértékű gondoskodásról, az akkori lelkületről és a falut felkaroló szerepéről többet kellene tudnunk. Néprajzi munkában való járatosságát jelzi, hogy a menekült györgyfalviak művelődési egyesülete 1942-ben két általa írott forgatókönyv szerint adta elő *A györgyfalvi kérő* és az *Őrizd meg őseid viseletét* című életképeket. Ez a beszámoló arra is rámutat, hogy a lelkipásztorok és a teológiai hallgatók gyakran tanították és vizsgálták a menekült gyülekezet Kolozsváron élő részét. Szomorú helyzetképet rögzített, vagyis azt, hogy a helyben maradók miként szenvedtek hitükért a kettészelt györgyfalvi gyülekezetben. Azt, hogy a menekültek és a befogadók sorsa emberileg bizonytalan, egy sajátos egyesületi megvilágítás keretében szemlélhetjük. A cél előbb a túlélés majd az újrakezdés volt, az egyetlen vizsgálat pedig a végső idők igazságtételének a reménye. Nagyjából ez az erdélyi sors „vetésforgója”.

A továbbiakban tehát Csekefalvi Tamás Béláné *Beszámolóját* és az általa alapított Györgyfalvi Menekültek Közművelődési Egyesülete tisztikarának címtárát közöljük.

Beszámoló

Györgyfalva Kolozsvár határától két és fél kilométer távolságban fekszik. Mintegy 600 méterrel magasabban a tenger színe felett, s 250 méterrel magasabban, mint Kolozsvár. Színmagyar lakosainak száma 3170 lélek, területe 2518 hold. Erős, egészséges nép. 1939-ben még mentes volt minden népi betegségtől. Őseik viseletét híven megőrizték, mely módosítással hasonlatos a kalotaszegiéhez. Hagyományaikhoz ragaszkodnak, ősi dalaik sehol feldolgozásba nincsenek. Tüzes táncaik csodásan szépek. Nagyon dolgozó nép. Szereti a pompát, a tisztaságot, a jólétet, ezért mindent elkövet, hogy meg tudja szerezni.

A trianoni békeszerződés után a román megszállást bizakodó magyar hittel szenvedték át, de a bécsi döntés meghozta a falu tragédiáját. A falut Romániához csatolták, s ebbe a falu népe nem tudott belenyugodni. Tiltakozott ellene hűségese magyarsága, továbbá az a tény, hogy a falu területéből 570 hold visszakerült Magyarországhoz. Az elkeseredett nép zászlója alatt bejött 1940. szeptember 11-én, hogy tiltakozását juttassa tudomására a bevonuló honvédeknek. Mikor ezután visszamentek, a falu határában várt rájuk a román csendőr. Elhurcolták az embereket Tordára és Nagyszébenbe a tömlöcbe. Aki aztán tehetett, hogy életét mentse, átszökött Kolozsvárra. Többholdas módos gazdák álltak be gyári munkásnak. Síralmas volt a helyzete a fiatalságnak, kiket a bécsi döntés

³ Antal József ny. györgyfalvi lelkész monográfiájában is csupán annyi áll Cs. Tamás Bélánéről, hogy ő „lelkés kolozsvári úriasszony”. Ld. Antal József: *Györgyfalva. György pásztor népe*. Kolozsvár 2005, 91.

Kolozsváron ért, mert mint szolgák és szolgálóleányok itt éltek, s ezek teljesen támasz nélkül maradtak, mert haza nem mehettek az üldözések miatt.

Ekkor jöttem arra a gondolatra, hogy úgy, mint azelőtt, künn a faluban és itt Kolozsváron is foglalkozni fogok velük. Ugyanis 1939 óta hetenként kétszer kimentem közéjük, és ott egy-egy gazdánál összegyűltünk és tanultunk. Ebben az időben gyűjtöttem össze hagyományaikat, meséiket, dalaikat. Ekkor gyűjtötte össze és írta meg hagyományaiból néhai Czakó János györgyfalvi születésű teológus,⁴ a *Györgyfalvi lakodalom* c. darabot.⁵ Elgondolásomat tett követte: 1941 augusztusában a belügyminiszter úr Ő Nagyméltósága engedélyt adott arra, hogy egyesületbe tömörítsem őket.⁶

1941. augusztus 20-án megalakult a Györgyfalvi Menekültek Közművelődési Egyesülete. Az egyesület célja a Kolozsváron tartózkodó, jelenleg mintegy 1500 főnyi györgyfalvi⁷ magyar egységbe fogása és hazafias szellemben történő nevelése, illetőleg továbbképzése, a magyar közösségi szellem összetartozása. A vallási, kulturális, gazdasági, iskolán kívüli népnevelés segítségével.

Dr. Keledy Tibor⁸ polgármester úr, az egyesület díszelnöke évi 500 pengő városi segélyt utalt ki, s így módunk volt egy nagy termet és egy kis szobát kibérelni a Zápolya utca 45. szám alatt kultúrhelyiség részére. A helyiségeket 1941. szeptember 8-án Kádár Géza⁹ ref. esperes felavatta a magyar erkölcs és műve-

⁴ Czakó János elsőéves teológiai hallgató 1939. január elején halt meg tragikus hirtelenséggel. Nekrológiát ld. László Dezső: Czakó János. *Erdélyi Fiatalok*, X. (1939/1), 14.

⁵ „A darabot egyedül Czakó János györgyfalvi illetőségű, földműves szülőktől származó, falujával szervesen együtt élő fiatalember gyűjtötte össze és szerkesztette meg, s nem holmi városi fiatalemberek. A darabot nem fiatalemberek, hanem egy kolozsvári úriasszony (Csekefalvi Tamás Béláné) egyesegyedül rendezte, mert a melléje felkért, népművészettel foglalkozó teológiai hallgatók, s köztük a kritikus maga is, nem segítettek a rendezésben.” László Dezső: A györgyfalvi lakodalom. In: *Erdélyi Fiatalok*, X. (1939/1), (12–13) 13. Ld. http://erdelyifiatloklapszamok.adatbank.transindex.ro/1939/Erdelyi_Fiatalok_1939_1_lapszam_egyretegu.pdf (2017. dec. 5).

⁶ A belügyminisztériumi szám sajnos olvashatatlan.

⁷ „Például a hivatalosan 1300 lelket számláló Györgyfalváról 1942-ig a fiatalság szinte teljesen eltávozott. A legények a katonai behívások elől menekültek, a fiatal lányok pedig dolgozni mentek Kolozsvárra. Ha tehát ebben az egyházközségben vasárnaponként 300-400-an mentek el a templomba, ez az effektív lélekszámnak akár a felét vagy háromnegyedét is jelenthette.” Ld. Nagy Alpár-Csaba: *A Dél-erdélyi Református Egyházkerületi Rész története (1940–1945)*. L'Harmattan Könyvkiadó, [h. n.] 2012, 195.

⁸ Dr. Keledy Tibor (1939-ig a neve Keil, Losoncon született 1895. október 23-án. Elhunyt: St. George's, Grenada, 1978. május 28-án.) 1940 késő ősztől 1944 tavaszáig volt Kolozsvárnak háborús időkben is építkező polgármestere, akit a mai napig művészetpártolóként emlegetnek.

⁹ Kádár Géza (1880–1945) „a Pápai Református Teológiai Akadémián kezdte teológiai tanulmányait, és Kolozsváron fejezte be azokat (1903). Segéd- és helyettes lelkészi éveit után (1903–1905) Zilahon szolgált (1905–1936), megalakította a nőszövetséget, a leányegyesületet, a bibliakört, az óvodát és az egyházi zenekart. 1908-tól egyházmegyei levéltáros, 1910-től egyházmegyei tanácsos, 1920-tól egyházkerületi képviselő volt. 1924-től két egymást követő ciklusban volt a Szilágyszolnoki Református Egyházmegye esperese, 1927-től Makkai Sándor püspök és Vásárhelyi János egyházkerületi főjegyző mellett volt az Erdélyi Református Egyházkerület generális direktora, s ugyanakkor tagja a belmissziói és fegyelmi bizottságnak, a zsinatnak, 1937-től a teológiai ma-

lődés házának. Ezzel a munka megkezdődött, mely abban állott, hogy minden vasárnap délután egybegyűltek, és ott különböző oktató előadásokat hallgattak. Az elképzelés, hogy szívesen fogják hallgatni az előadásokat, nem vált valóra. Ugyanis az eddig mezőgazdasági munkával foglalkozó nép, miután a határon innen eső 2–3 hold földjéből megélni nem tudott, kénytelen volt munkát vállalni. A népi betegségektől mentes izmos, erős nép vállalta a gyári munkák legnehezebbjét, az asszonyok és leányok pedig beálltak szolgálni. Ennek a munkában lekötött életet élő embereknek nem szabad az egyetlen vasárnapját elvenni, mert célunk az, hogy a következő hetet újult erővel dolgozhassa végig. Tehát szórakozást kellett biztosítanom számukra. Vagyis úgy tanítani, művelni őket, hogy szórakozásuk is meglegyen. A nép megőrizte hagyományait, s így ősi táncok eltáncolása nem duhajkodás, hanem hagyomány megőrzése. Ezt használtam fel segítségül. Összegyűltek vasárnap, és eleinte rövid, később hosszabb előadásokat tartottunk, melyre most már olyan sokan jöttek el, hogy szűknek bizonyult a terem. Lassan megszokták az előadásokat, különösképpen tetszik nekik a nemzetpolitikai, történelmi és a vetített képes előadás. Ha minden előadást szemléltetően lehetne megtartani, tökéletesebb eredményt lehetne felmutatni, mert figyelmüket ez teljesen leköti.

Művelődésük másik sikeres előmozdítója az önképzés volt. Hagyományaikból megírt *Györgyfalvi lakodalom*¹⁰ 50 embert foglalkoztatott, és ezáltal nemcsak tanultak, hanem fegyelemre és pontosságra is szoktak. Az elmúlt télen szavalóversenyeket tartottunk, melyet különbözőképpen díjaztunk, 49 szavalat hangzott el, volt egynéhány, mely egyszerűségében is szinte művészi volt. Szokásba vettem a közénklést is, mely különben odahaza a faluban mindig és minden alkalommal meg is volt. Teljesen eredeti, sehol feldolgozásban nem levő dalaikat dúdolják (1942 márciusában Budapesten előadták a *Györgyfalvi lakodalom* darabot, néhány nap múlva itt, Kolozsváron a rádióban hallottuk egy eredeti népdalukat dzsesszzenére átdolgozva, nem tudjuk, ki követte el az eltolajdonítást). 1941. augusztus 20-tól a következő előadások hangzottak el:

1941. aug. 20-án: Az alakuló közgyűlésen ünnepi beszédet tartott: László Dezső országgyűlési képviselő.

gántanári bizottságnak is, és ugyanettől az évtől szolgált a Kolozsvár-alsóvárosi Református Egyházközségben, 1941 és 1944 között pedig esperese volt a Kolozsi Református Egyházmegyének. Több elöljárósági, elnöki, illetve igazgatói megbízatása mellett tanulmányokat, cikkeket, prédikációkat és verseket is közölt, és neki köszönhető *A zilahi református templom története* (Kolozsvár 1943). 1945. márc. 2-án hunyt el, miután febr. 29-én megsebesült a budai harcok alkalmával. Ld. Erdélyi Református Egyházkerület Levéltára: Személyi lapok, 462/1941; Kádár Géza lelkipásztor [*Hazátért testvéreink* rovat]. In: *Református Szemle* 1945, 18.” Ld. Adorjáni Zoltán: Előszó Geréb Pál: A békéltetés szolgálata (2Kor 5,18–20), a Közösség alapproblémája című dolgozatához. In: *Református Szemle*, CX. 2017/1, (5–12) 7.

¹⁰ „Tamás Katus: Lakodalom Györgyfalván. Megjelent az Erdélyi Kárpát-Egyesület *Erdély* című hivatalos közlönyében, az 1936. évi 4. számban.” Ld. Antal József: *i. m.* 164. (IX. Függelék: 9. Családi események.)

1941. szept. 8-án: a kultúrház felavatási ünnepélyén ünnepi beszédet tartott Kádár Géza ref. esperes.
1941. szept. 14-én: *Az egyesületi élet*. Előadó: Cs. Tamás Béláné.
1941. szept. 21-én: *Szentistváni gondolat*. Előadó: Botár Béla teológiai hallgató.
1941. szept. 28-án: *Széchenyi emlékünnepe*. Előadó: Cs. Tamás Béla műszaki tanácsos.
1941. okt. 12-én: *Hogyan viselkedjünk*. Előadó: Váradi Mihály, tag.
1941. nov. 2-án: *Reményik Sándor-emlékünnepe*. Előadó: Cs. Tamás Béláné.
1941. nov. 9-én: *Hogy beszéljünk*. Előadó: Venczel Márton, theol. hallgató.
1941. nov. 23-án: *Mit adott a keresztyénség Romániának?* Előadó: Kádár István teológus.
1941. nov. 30-án: *Az influenzáról és hogyan védekezünk ellene*. Előadó: dr. Oravetz János orvos.
1941. dec. 7-én: Főméltóságú Kormányzó Urunk névünnepén díszelőadás, ünnepi szónok: László Dezső országgyűlési képviselő. Továbbá szavaltok és a *Határsorompónál* c. egyfelvonásos, előadta a népi együttes.
1941. dec. 21-én: *Ady Endréről*. Előadó: Incze Kálmán banktisztviselő.
1941. dec. 31-én: Szilveszterest. A népi együttes előadása.
1942. január mind a négy vasárnapján szavalóverseny.
1942. január 18-án: *A magyarság összefogása*. Előadó: Finta Zoltán, a *Keleti Újság* főszerkesztője.
1942. március 1-én: *A bójt jelentősége*. Előadó: Bokor János ref. tiszteletes.
1942. március 15-én: Nemzeti ünnep az EMKE rendezésében a népi együttes szavalókórusával.
1942. március 22-én: *A magyar népdalról*. Előadó: Kádár István ref. teológus.
1942. március 29-én: *Mi a kötelességünk a háborúban lévő Magyarországon*. Előadó: Cs. Tamás Béláné.
1942. április 7-én: *Térjetelek meg!* Előadó: Sántha Pál ref. teol.
1942. május 6-án: *A hit ereje*. Előadó: Orbán Magda tanár.
1942. május 25-én: *A györgyfalvi kérő*, falusi életkép, írta Cs. Tamás Béláné, előadja a népi csoport.
1942. szeptember 2-án: Az egyesület egyéves fennállásának megünneplése. Ünnepi szónok: vitéz Borsiczky Imre őrnagy. Szavaltok és *Őrizd meg őseid viseletét* (falusi életkép, írta Cs. Tamás Béláné), előadja a népi együttes.
1942. szept. 15-én: *A népi irodalomról*. Előadást tart dr. Ungváry Sándor tanár.
1942. okt. 7-én: *A népviselet szépsége*. Előadó Kovács László egyet. tanár.
1942. október 25-én: *Olaszország*, vetített képes előadás, dr. Rejőd Tiborc teológiai tanár, pápai kamarás.
1942. november 4-én: *Honvédelem*. Előadó: Kovács Bálint jogszigorló.
1942. november 28-án: *Ludas Matyi*, irodalmi előadás, előadó Torday Judith egyetemi hallgató.

1942. december 6-án: A Főméltóságú Kormányzó Urunk névünnepén hazafias ünnepély. Előadó: Pogány Sándor ezredes. Szavlatok, *Horthy Miklós katonája vagyok* c. egyfelvonásos, írta Cs. Tamás Béláné, előadta a népi együttes.
1942. december 15-én: *Mátyás, az igazságos*. Előadó: Kovács Bálint jogszigorló.
1942. december 25-én: Karácsonyfa-ünnepély, ősi betlehemes játék, előadja a népi csoport.
1943. január 7-én: *Népi betegségek*. Előadó: Koczka György orvostanhallgató.
1943. január 22-én: *A magyarok eredetéről*. Előadó: Ferebczy István tanárjelölt.
1943. febr. 7-én: Zörgessetek és meghallgattatik. Előadó: Sántha Pál, teológus.
1943. március 4-én: *A modern harcászat*. Előadó: vitéz Lányi Sándor alezredes.
1943. április 21-én: *Erdély jövője*. Előadó: báró Atzél Ede.
1943. szept. 2-án: Gyermekdelután: szavlatok, ének és egyfelvonásos, előadták a györgyfalvi gyermekek.
- Ezenkívül volt még nyolc bibliamagyarázat. Előadók: a református teológia hallgatói.
- Öt nemzetpolitikai előadás. Előadó: Cs. Tamás Béláné nemzeti összekötő.
- Három bábszínháték-előadás.

Ezek voltak azok az előadások, amelyek a Zápolya utcai kultúrházban elhangzottak. De az egyesületnek továbbmenő céljai is voltak. Meg akarta ismertetni a falu népviseletét és művészetét, továbbá azt, hogy menekültek nincstelenségében is szolgálni tudják a magyar hazát. Ezért 1941 márciusában színre hozták a magyar színházban a *Györgyfalvi lakodalom* darabot, amelyen 50 ember szerepelt. Az előadás előtti megnyitót dr. Keledy Tibor polgármester tartotta, és az előadásnak óriási sikere volt. A tiszta jövedelmet, 1000 pengőt az árvízkarosultaknak juttattuk el.

1941. május 8., 9. és 10-én Budapesten, a Magyar Művelődés Házában színre hoztuk a *Györgyfalvi lakodalom* darabot. Az előadásról a sajtó úgy számolt be, mint az igazi mesterkéletlen népművészetről.¹¹

1942. február 22-én a rádió látogatta meg egyesületünket helyiségében, és vett viaszlemez, melyet március 20-án közvetített (*Egy vasárnap a györgyfalvi kultúrházban Kolozsváron* c.).

1942. március 15-én a Mátyás Király Diákházban az EMKE rendezésében hazafias verseket adott elő a népi csoport szavalókórusa.

1942. május 7-én az Erdélyi Kárpát-Egyesület meghívására Cs. Tamás Béláné néprajzi előadást tartott *Kirándulás Györgyfalvára* címmel, melyen a népi együttes bemutatta a népviseletét, meséit, énekeit és táncait.

¹¹ Ez az 1941 májusában készült rövid felvétel megtekinthető a világhálón: 1941. május. Magyar Világhíradó 899. Megjötték a györgyfalviak. In: *Filmbíradók online*. Ld. <http://filmbíradókonline.hu/watch.php?id=4209> A filmben elhangzó szöveg: „A Kolozsvár közelében fekvő, román uralom alatt maradt Györgyfalvának, a visszacsatolt területre menekült lakosaiból alakult népi együttes, a budapesti magyar Művelődés Házában három estén át bemutatta a györgyfalvi lakodalmost.”

1942. május 14-én honvédelőadást tartott és előadta a *Györgyfalvi lakodalom* színdarabot honvédek részére.

1942. június 7-én az Erdélyi Párt rendezésében, a magyar napon mintegy 800 ember vonult fel színpompás népi viseletben. A délutáni előadáson 17 tagú népi csoport szerepelt, ősi dalait és táncait mutatta be.

1942. október 7-én az Erdélyi Párt rendezésében a *Sárga csikó* előadásán 25 tagú csoport szerepelt.

1942. dec. 17-én a Református Teológia meghívására előadta ősi betlehemi népi játékát.

1943. február 18-án és 19–20. és 21-én a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület meghívására részt vett az erdélyi esten, 17 tagú népi csoporttal utazott Beregszászra, Ungvárra, Munkácsra és Csapra, ahol az est keretében *A fonóban szól a nóta* címmel bemutatta népi játékeit, énekeit és táncait.

1943. május 7-én sebesült honvédeknek tartottunk a 316. sz. Vöröskereszt hadikórházban előadást, ahol szavalatok, ének, tánc és két egyfelvonásos, *Őrizd meg őseid viseletét, A fonóban szól a nóta* c. falusi életképeket adta elő 25 tagú népi csoport.

Ez a kulturális rész, de szociálisan is dolgozott az egyesület.

Tizenhat esetben adott gyorssegélyt bemenekült többgyermekes családoknak.

Lukács Zsuzsa bemenekült leányt, kit szívbajával a kórházban gyógyítottak, kijöve után anyagilag is támogattuk a teljes felgyógyulásig.

Tizenkét hőzsákokat küldtünk a fronton lévő katonáknak.

Hús darab térdmelegítőt kötöttünk a fronton lévő katonáknak.

Sebesült honvédek részére 40 darab kürtőskalácsot juttattunk.

A 316. Vöröskereszt hadikórház részére orvosi műszereket vettünk, és egy sebesült honvédnek vizágyat 260 pengő összegben.

Huszonnyolc többgyermekes családot juttattunk flanel ruhaanyaghoz.

A Wesselényi Lövészegyesület részére adtunk 100 pengőt, hogy mi is hozzájárulhassunk az Egyesület célját szolgáló fegyverekhez. A Tordai utón felállítandó református napközi otthon részére 100 pengőt adtunk.

Továbbá értékes szalagokkal díszítettük fel a Wesselényi Lövészegyesület és a Házfelügyelők Országos Egyesületének zászlóját az avatási ünnepélyen.

Az előadások hallgatóinak száma kb. 120 főnyire tehető előadásonként. A jövő évadban szeretnénk több szemléltető előadást tartani ábrákkal, esetleg vetített képekkel. Kívánságunk volna egy zenekar megalakítása is, de ehhez szükséges felszerelést szegény egyesületünk anyagiak hiányában képtelen beszerezni.

Az elnök és főtitkár szociális munkái

Vízi Ágoston részére iparendélyt és önállósítási kölcsönt szereztünk.

Szabó Józsefnek segítségére voltunk fűszerüzletének megnyitásában, és a köz-
élelmezési hivatalnál is eljártunk, hogy liszt- és cukorkiutalását azonnal megkapja.

Az idegeneket ellenőrző hivatalnál 11 esetben jártunk el, hogy a kijelölt
kényszerlakhelyet Kolozsvár lakhelyre változtassa át, minden esetben sikerrel.

Jaskó János és Tóth Péter részére tejtermék árusításához kértünk engedélyt,
mindkét esetben eredményesen.

Egy nyugdíjügyben jártunk el sikeresen.

Tóbiás Jenő györgyfalvi református lelkész letartóztatása ügyében¹² jelentést
tettünk az Erdélyi Pártnál. Eljártunk dr. Sándor Jenő miniszteri tanácsos, az
idegeneket ellenőrző hivatal főnökénél Budapesten, és kértük, hogy olyan
györgyfalviakat, kiknek Kolozsvár határában földbirtokuk van, kényszerlakhe-
lyekre ne szállíttassanak el.

A telepítési ügyben több tárgyalást folytattunk dr. Gaál Elemér alispán úrral,
és hogy ez nem vezetett sikerre, ennek nem a hatóság volt az oka.

Nyolc esetben az iparhatóságoknál jártunk közben iparendélyek ügyében.

Hatvanhét esetben embereket juttattunk álláshoz.

Tizenhét esetben a rendőrségnél intéztünk el különböző ügyeket (okmá-
nyok, igazolványok beszerzése stb.)

Hat esetben a fő- és alispánnál jártunk el kérésekkel.

Tizennégy esetben a polgármesteri hivatalban intéztünk különböző ügyeket.

Hét esetben nép- és családvédelmi hivatalban jártunk el kérésekkel.

Két esetben árvaszéknél törvényesítés miatt.

Öt esetben a közjóléti szövetkezetnél jártunk el.

Hét esetben az adóhivatalnál intéztünk ügyeket.

Egy esetben a Földhitelintézetnél, hét esetben a Nemzeti Munkaközpontnál
munkásügyben tárgyaltunk.

Tizenhárom esetben a lakáshivatalt kerestük fel.

Két esetben a hadtestparancsnokságnál betegség miatt felmentés végett.

Egy esetben a hadigondozó hivatalnál jártunk el.

Két esetben a Dermata műveknél szabadságolás és favágási ügyben tárgyal-
tunk.

Két esetben az ügyészségnél jártunk el.

Öt esetben lelkészi hivatalokban intéztünk el különböző ügyeket.

¹² „Györgyfalván például a csendőr buzgóságában arra is képes volt, hogy a konfirmációi
előkészítőt tartó lelkészt a tizenéves konfirmandusokkal együtt juttassa hadbírótság elé. Amikor
1942-ben a falu fiataljai összegyűltek megbeszélni, miként akadályozzák meg a tömeges szöké-
seket, a csendőr illegális gyülekezésért vádat emelt ellenük, és 16 embert a nagyszabeni hadbí-
róságra küldött.” Nagy Alpár-Csaba: *A Dél-erdélyi Református Egyházkerületi Rész története (1940–
1945)*, 178. és 368.

Harmincnyolc esetben jártunk közben a kémelhárító hivatalnál (jelentkezések és letartóztatások ügyében.)

Három ízben a tízes szervezetenél intéztünk el ügyeket.

Két esetben a Magyar Nemzeti Banknál.

Egy esetben az Állomásparancsnokságnál.

Három esetben a postaigazgatóságnál intéztünk el különböző ügyeket. Így 184 esetben különböző kérvényeket írtunk.

Négy esetben tárgyaltunk a miniszterközi bizottsággal.

Tizenegy esetben közbenjárásunk volt a német–olasz tiszti bizottságnál.

A német–olasz tiszti bizottságnál nyolc györgyfalvi menekülttel személyes panasztételre mentünk.

A német–olasz vegyes bizottságnál eljártunk, hogy tizenhét kiskorú györgyfalvi letartóztatott ifjú ügyében Tordán és Nagyszébenben intézkedés történjen. Ezt jelentettük a IX Hadtestnél és a Külügyminisztériumban is.

Munkánk sikerrel végződött, mert rövidesen mind a 17 ifjút szabadlábra helyezték.

Az olasz és német miniszterek kolozsvári tartózkodása alatt az olasz–német vegyes bizottságnál¹³ megjelentünk kilenc emberrel, kik a határon túl lévő falu panaszait 90 perces kihallgatásban adták elő, dr. Vladár Gábor a miniszterközi bizottság elnöke Óméltósága a kihallgatás után kijelentette, hogy egész Dél-Erdély helyzetére nagy szolgálatot tettünk.

Az Egyesület működéséről tisztelettel a fentiekben számolhattunk be abban a reményben, hogy a Mindenható továbbra is segíteni fog munkánkban,

Kolozsvár,

főtitkár Pecsét elnök.

Aláírás: Cs. Tamás Béláné

* * *

Kimutatás

Cs. Tamás Béláné, 1892 műszaki tanácsos neje, elnök. Majláth u. 2. Kolozsvár
Szabó Márton, 1895. Jaskó Erzsébet, üzleti alkalmazott, alelnök, Györgyfalvi út 120.

Vajas Márton, 1916. Bodor Kata, alelnök, gyári alkalmazott, Kajántói út 37.

Dr. Oravetz János, 1902. Zimmermann Magdolna, gyógyárúgyár tudományos képviselője, főtitkár, Majláth utca 2.

Nagy Márton, 1915. Vajas Zsuzsa, postaaltiszt, titkár. Kemény Zsigmond u. 63.

¹³ A német–olasz tiszti bizottság 1942 júliusában járt Kolozsváron. Ennek egyházi vonatkozású adatgyűjtéséről ld. bővebben Nagy Alpár: *Gazdasági jellegű sérelmek a Dél-erdélyi Református Egyházban 1940–1944 között*. III. In: *Református Szemle*, CV. (2012/1), (85–95) 86.

- Sajgó János (Csita), 1911. Szabó Juliska, városi altiszt, Petőfi u. 19.
- Szabó György (Gyurka Gyuri), 1911. Jaskó Júlia, gyári munkás, főpénztáros, Kemény Zsigmond út 64.
- Brodzski Márton, 1908. Ismeretlen a felesége, üzleti alkalmazott, Kemény Zsigmond u. 63.
- Vajas István (Hecki), 1914. Jaskó Kata, gyári munkás, ellenőr, Taksony vezér út 44.
- Czakó István (Fekete), 1916. Halász Kata vármegyei altiszt, ellenőr, Szondy út, 10.
- László István (Deli), 1900. Szabó Kata, kereskedő, számvizsgáló, Kazinczy u. 47.
- Váradai János, 1907. Váradai Erzs, üzleti alkalmazott, számvizsgáló, Kemény Zsigmond 59.
- Szabó István, 1902. Tóth Kata földműves, számvizsgáló, Méhes u. 100.
- Vajas Ferenc, 1911. Vajas Kata, városi altiszt, számvizsgáló, Kemény Zsigmond u. 59.
- Váradai István, 1914. Szabó Erzs, üzleti alkalmazott, számvizsgáló, Zsolt vezér 17.
- Szabó József (Szász), 1915. Jaskó Zsuzsa, gyári munkás, fegyelmi bizottsági tag, Fráter 27.
- Tóth Márton, 1906. Sajgó Zsuzsa, földműves, fegyelmi bizottsági tag, Kemény Zsigmond 86.
- Vajas István (Csokán), 1898. Sajgó Kata, favágógép-tulajdonos, rendező bizottsági tag, Cimbalom u. 6.
- Csiki Ferenc, 1917. Jaskó Ilona, gyári munkás, fegyelmi bizottsági tag, Taksony v. u. 49.
- Szabó Miklós (Szász), 1913. Jaskó Zsuzsa, gyári munkás, rendezőbizottsági tag, Fráter György u. 25.
- Szabó György (Pali Gyuri) 1906. Jaskó Juliska, favágógép-tulajdonos, gondnok, Györgyfalvi út 71.

Felhasznált irodalom

1941. május. Magyar Világhíradó 899. Megjötték a györgyfalviak. In: *Filmbíradók online*. <http://filmbiradokonline.hu/watch.php?id=4209>.
- Adorjáni Zoltán: Előszó Geréb Pál: A békéltetés szolgálata (2Kor 5,18–20). a Közösség alapproblémája című dolgozatához. In: *Református Szemle*, CX. 2017/1, (5–12) 7.
- Antal József: *Györgyfalva. György pásztor népe*. Kolozsvár 2005.
- Csekefalvi Tamás Béla. In: *Heti Szemle*, XIX. (1910/2.), 3. (Hymen rovat). https://library.hungaricana.hu/hu/view/Heti_Szemle_1910/?pg=10&layout=s (2017. dec. 6.). https://library.hungaricana.hu/hu/view/HetiSzemle_1910/?pg=10&layout=s (2017. dec. 6.).
- Hermán János id.: Fogságom története (1–4). In: *Erdélyi Figyelő*, IV. (1992/1), 14; (1992/2), 16; (1992/3), 4–5; (1992/4–5), 13.

- László Dezső: A györgyfalvi lakodalom. In: *Erdélyi Fiatalok*, X. (1939/1), (12–13) 13.
http://erdelyifiatoklapszamok.adatbank.transindex.ro/1939/Erdelyi_Fiatalok_1939_1_lapszam_egyretegu.pdf (2017. dec. 5).
- László Dezső: Czákó János. *Erdélyi Fiatalok*, X. (1939/1), 14.
- Nagy Alpár-Csaba: *A Dél-erdélyi Református Egyházkerületi Rész története (1940–1945)*. L'Harmattan Könyvkiadó, [h. n.] 2012, 195.
- Nagy Alpár: Gazdasági jellegű sérelmek a Dél-erdélyi Református Egyházban 1940–1944 között. III. In: *Református Szemle*, CV. (2012/1), (85–95) 86.

* * *

Mrs. Csekefalvi Tamás Béláné recorded some valuable data concerning the pastoral care of hundreds of Reformed and Catholic people who became refugees in 1940, when they left their village Györgyfalva and fled to the nearby city of Kolozsvár/Cluj-Napoca. This Christian lady was also involved in cultural and social work which she pursued together with others, and so she organised the “Cultural Association for Refugees from Györgyfalva”. The Association took up the education and cultural entertainment of the younger refugees, and the high standards of these activities were also applied to the cultivation of the rich traditions of the people of village Györgyfalva. The committee members – a list of their names was preserved –, helped the refugees to find work, and assisted those sent to court-martial to gain back their freedom. During the communist era in Romania it was not possible to share these stories of personal or communal suffering.

Keywords: Reformed church life in Southern Transylvania 1940–1944; demographic statistics of Györgyfalva; popular traditions of Györgyfalva; refugees during World War II in Kolozsvár/Cluj-Napoca; church and refugees.